

Onko historiallinen kritiikki kuollut?

Pitäessäni keväällä koulutuspäivää uskonnon opettajille kerroin heille raamatuntutkijoiden viimeisimmästä kokouksesta. Suomen eksegeettisen seuran luentopäivä yliopistolla oli ollut siitä yllättävä, että sen aiheeksi oli valittu ”Historiallisen raamatuntutkimuksen haastajat”. Päivän päävieras tuli Englannista. Professori David Clines Sheffieldistä piti hätkähdyttävän luennon historiallisesta kritiikistä otsikolla: ”Ovatko sen päivät luetut?”. Kyllä ovat, kuului vastaus.

Elämme muutosten aikaa. Vuosikymmenien ajan monet kristityt ovat odottaneet ja toivoneet, että Raamattua repivä historiallis-kriittinen tutkimus joutuisi väistymään. Tieteellistä raamatuntutkimusta on kartettu ja jopa pilkattu siksi, että tutkijat ovat kovin usein pyrkineet vain romuttamaan sitä, mitä teksteissä sanotaan. Nyt on alkanut paluu teksteihin.

Merkkejä asennemuutoksesta

Päivän avauspuheenvuorossa professori Martti Nissinen muisteli parinkymmenen vuoden takaisia aatoksia ja asenteita. Tuohon aikaan historiallis-kriittistä tutkimusta pidettiin ”ainoana oikeana” tieteellisenä tapana tutkia Raamattua. Muita lähestymistapoja pidettiin konservatiivien salajuonena tai yleisemmin ottaen epätieteellisinä yrityksinä suojella Raamattua tieteen valolta. Eksegeettisen päivän tarkoituksena oli nyt kartoittaa tilannetta uudelleen.

Mainittu vanha asenne on epäilemättä suunnannut monien raamatuntutkijoiden käsityksiä, ja se nosti päätään vielä luentopäivässäkkin. Vähitellen tilanne on kuitenkin yliopistossakin muuttumassa. Retoriikka, narratologia, sosiologinen tutkimus

ja ideologinen kritiikki muiden muassa ovat nousseet raamatuntutkimuksen menetelmiksi. Harva pitää niitä konservatiivien vastineena aidolle tieteelle.

Luentopäivän luennoissa näkyikin aivan toisenlainen maailma kuin vanhoissa asenteissa. Professori Lauri Thurén huomautti omassa luennossaan, että uusien metodien juna kulkee jo. Sitä olisi mahdoton pysäyttää. Kyse ei ole enää siitä, että vanhalla ”mestarilla” – jollaisena historiallis-kriittistä tutkimusta on pidetty – olisi joitain nuoria haastajia. Kyse on siitä, että vanhat metodit ovat joutuneet syrjään lähes kokonaan. Niiden aika on mennyt. Thurénin työpöydälle kertyneessä uuden kansainvälisen tutkimuksen korkeassa kirjapinossa ei ole juuri yhtään tutkimusta, joka olisi tehty ns. perinteisten menetelmien avulla.

Upsalan professori Kari Syreeni, joka Suomessa vanhastaan tunnetaan lähes äärimmäisenä perinteisen historiallis-kriittisen tutkimuksen kannattajana (ks. Nasaretilaisen historia), pisti omassa puheenvuorossaan vielä paremmaksi. Syreeni totesi, että juna on lähtenyt ja kaikki ovat siinä väistämättä mukana. Osa on itse vauhuissa tekemässä uutta tutkimusta, mutta loputkin ovat joko kahvilavaunussa nauttimassa varovaisesti uutuuksista tai vähintäänkin makuuvaunussa junan vietävänä. Uudet metodit ovat täällä.

Aika ajoi kritiikin ohi

Professori Clines pitää Raamatun historiallista tutkimusta periaatteessa tarpeellisena. Silti hän esitti terävää kritiikkiä historiallis-kriittistä metodia kohtaan. Clinesin mukaan metodin rajat tulevat äkkiä eteen, joten sen ei voi edes kuvitella olevan ai-

noa tarpeellinen metodi. Sitä ei myöskään voi pitää perustavana metodina, joka tulisi aina suorittaa ennen muihin menetelmiin siirtymistä. Clinesin mukaan Raamattua ei ymmärretä parhaiten siten, että tekstien taustalla olevat lähteet on ensin rekonstruoitu. Pikemminkin ongelma nousee siitä, että historiallis-kriittisen tutkimuksen tuloksilla on usein melko vähän annettavaa tekstiä koskeville mielenkiintoisille kysymyksille. Ja kun varmojen ja yleisesti hyväksytyjen tutkimustulosten puute on kentällä ilmeinen, ei historiallis-kriittistä tutkimusta voi Clinesin mukaan enää pitää

akateemisen tutkimuksen mittana.

Kaikenlaisen kristinuskoa repivän kiistelyn keskellä on lohdullista huomata, että muutoksia tapahtuu moneen suuntaan. Ehkä keskustelu Raamatusta nyt vähitellen tasoittuu, vaikka metodien muuttuminen ei tietenkään tee kenestäkään teologisesti tunnustuksellista. Uusi tilanne jättää kuitenkin aivan toisella tavalla tilaa eri suuntien tutkijoille ja erilaisille teologisille äänenpainoille.

Timo Eskola

OPISKELIJAN SUUSTA

”STI-urani” alkoi syksyllä 2004 tultuani Helsinkiin teologiaa opiskelemaan. Instituutille päädyin monien Ryttylän Kansanlähetyssopistolla kuulemieni suositusten saattelemana. Myös useat Ryttylässä opiskelleet tuttavani löysivät tiensä STI:lle, ja paikasta on vuosien saatossa muodostunut yhteinen olohuoneemme.

Pidän STI:n rennosti ilmapiiristä. Sen lisäksi, että tarjolla on mahdollisuus osallistua mainioille, asiantuntevillille luennoille, voi STI:ssä myös opiskella monipuolista kirjastoa hyväksikäyttäen, lukea kaikki mahdolliset kirkolliset lehdet tai vaikkapa vain rupatella toisten opiskelijoiden kanssa päivänpolttavista teologisista kysymyksistä. STI:ltä olen löytänyt elämäni aivan uusia, tärkeiksi muodostuneita tuttavuuksia sekä syventänyt entisiä.

Valmistumiseni siintää pelottavana, utuisena uhkakuvana ikuisuuksien päässä. Onneksi. Edessä vielä useita vuosia turvasatamassani STI:ssä.

Essi Tuomala, teol. yo